

Saunalla paljasjalkainen puheenjohtaja

Pispalan saunayhdistyksellä on uusi puheenjohtaja Ari Johanson. Hän aloitti saunomisen Rajaportilla vähän yli viisikymmentä vuotta sitten, ensin äiten kanssa naistenpuolella, sitten isän kanssa miesten puolella. Voidaan siis ilman liioittelua todeta, että yhdistys sai paljasjalkaisen pispalalaisen puheenjohtajaksi.

Muistikuvissa 1950-luvulta Arilla on pysynyt tukanpesussa käytetty muovinen piikkiharja, joka raapi inhottavasti. Mukavampi asia muistoissa on Pyynikin Sitruunasooda, joka oli limskoista halvinta.

Saunojista muistuu mieleen Niemien Onskan lisäksi esimerkiksi Lehtosen Mooses, joka oli sodassa menettänyt toisen jalkansa, sekä miten hän kulki ”noileesti” keppien varassa. Saunottajat tietenkin, Lahtiska ja Mäkisen Lah-

ja ovat jääneet mieleen.

Arin mielestä saunominen nykyisin on vielä enemmän sosiaalinen tapahtuma kuin aiemmin, vaikka toisin saattaisi äkkipäätä kuvitella. Saunalla vietetty aika on pidentynyt ja ulkona vilvoittelu on tärkeä osa kuulumisten vaihtamisessa. Lapsuudessa saunottiin lyhyemmän kaavan mukaan. Silloinhan oli usein täyttä, ja jo naulakon saantia saattoi joutua odottelemaan.

Satavuotias Rajaportin sauna on ja pysyy, vaikka ihmiset muuttuvat. Saunalla käy vakituksia kävijöitä, mutta satunnaisten saunojien osuus tulee kasvamaan. Kesäisin tuntuu joskus, että suomenkieli on vähemmistökielen asemassa. Saunan ovet ovat kuitenkin avoinna kaikille, eikä ole tarkoitusta tehdä siitä minkäänlaista suljetun piirin

omaa löylytelypaikkaa.

Kahvilan laajennus tuo mahdollisuuksia tarjota saunaa myös yksityisille ja yrityksille tilausna. Kahvilassa pystytään järjestämään pienimuotoisia kokouksia ja muita tilaisuuksia.

Juhlavuonna oli tietysti tavallista enemmän menoa ja meininkiä, mutta nyt on palattu tasaisempaan arkeen. Yhdistys jatkaa yhteistyötä muitten saunaseurojen kanssa järjestämällä esimerkiksi matkoja muihin saunoihin. Ja kesäkuun toisena lauantaina eli 9.6. on luvassa mukava kesäilta. Suomalaisen saunan päivänä järjestetään Rajaportilla esityksiä ja telttasaunomista. Samaan aikaan järjestetään Tampere Sävel -tapahtuma kuoroille. Niinpä ainakin kuorolaulua saadaan kuulla pihamaalla.

Saunakahvila valmis!

Rajaportin kahviota on laajennettu lähes kolminkertaiseksi entisestä. Kaikki pinnat vanhan puolen lattiaa lukuunottamatta on uusittu.

- Kahvilaa päätettiin laajentaa jo vuosia sitten, kertoo Jouni Kopsa saunan hallituksesta ja kunnossapitorhmästä. Kopsa on toiminut päätimpurina kahvilaremontista ja kokemusta hänellä on Pispalan peruskorjauksista jo useammalta vuosikymmeneltä.

Laajennuksen tarkoituksena on parantaa palvelua ja saada lisää tilaa asiakkaille. Uudet tilat antavat myös oivan mahdollisuuden

yksityistilaisuuksien ja kokouksien pitoon - yhdessä, kahdessa tai kolmessa huoneessa.

Kopsan lisäksi remonttia ovat tehneet Harri Salomäki ja Lahtisen Henkka, sekä talkoolaiset Oiva Dyster, Jorce Markkula, Terjo Kallioniemi ja Pekka Ruhanen, joista kaksi viimeksi mainittua tekivät sähkötyöt. Kahvilan värimaailmasta vastaavat Anne Tanskanen ja Kati Lehtinen. Pertti Kaiharilta saatiin remontoitavan tilan piirustukset.

- Saunan kahvilan remontti tuntuu olleen hyvä taikasana materiaalia hankittaessa, Kopsa toteaa. Maalarin värikauppa, Starkki,

Ylöjärven puu ja RTV myönsivät kaikki tuntuja alennuksia kuullessaan, mistä on kyse.

Kahvilassa on tehty nyt kaikki tarvittavat lopputarkastukset, enää odotellaan Läänihallituksen lupaa uuden alueen anniskelu-alueuksien saamiseksi, jotta tilat saataisiin kokonaisuudessaan käyttöön. Kalustaminen ja sisustaminen jatkuu askel askeleelta.

- Kun käytetään mieluummin talon henkeen sopivia kalusteita, jotka hankitaan kierrätysperiaatteella, Kopsa tiivistää.

teksti: Aura Kalli

Rajapyykki palaa Rajaportille

Vanha Tampereen ja Pohjois-Pirkkalan kunnan rajapyykki palautetaan historiallisena muistomerkkinä paikalleen Rajaportille Pispalan valtatie 1:n kohdalle.

Pyykki on pyörinyt kaupungin varastoissa kaikki nämä vuodet ja on nyt maakuntamuseon kokoelmavarastossa Hatanpäällä. Kotiseutuyhdistys Pispalan Moreeni on tehnyt vuosien varrella useitakin ehdotuksia pyykin palauttamisesta alkuperäiselle paikalleen. Aikaisemmin nämä aloitteet ovat hukkuneet kaupungin byrokraatiaan.

Alkukeväästä asiaan päätettiin palata taas kerran kaupunkiliitoksen 70-juhlavuoden merkeissä. Moreenin ja Pispalan kumppanuusprojektin edustajat kävivät neuvottelemassa asiaa museotoimenjohtaja Toimi Jaatisen kanssa. Museotoimikin oli nyt päätnyt siihen että rajapyykki voidaan palauttaa varastosta kaupunkilaisten iloksi vanhalle paikalleen, jossa se toimii historiallisena muistomerkkinä siitä että Pispala ei aina ole kuulunut kaupunkiin. Juuri siksihän Pispala on rakentunut

omanlaisekseen ja ero rakentamisen tavoissa on vieläkin huomattavissa juuri Rajaportilla, Pyynikin ja Pispalan rajalla.

Museotoimi on luvannut järjestää pyykin siirron ja pystytyksen vielä ennen syksyä. Myös Pispalan saunayhdistys ja Moreeni osallistuvat muutamalla satasella kuluihin ja ovat luvanneet huolehtia pyykin muistomerkin ”huollosta” ja esittelystä esimerkiksi Pispalan kiertokävelysten yhteydessä.

teksti: Veikko Niskavaara

Muistelo vanhasta Pispalasta ja Rajaportin kivipyykistä

Pispalaa pidettiin ennen vaarallisena paikkana, mitä se siellä asuvien mielestä ei ollut. Melkein joka päivä Vuorenmaan valtakuntaankin (nyk. Kannaksenk.11) tarvittiin poliisia. Talo oli niin kuin palvelutalo. Kaikkea oli saatavilla. Kun nuorena n. 4-5 vuotiaana lähdimme Pyhäjärven rannasta kaupunkiin vanhempini ja kahden siskoni kanssa sunnuntaisin, kävelimme ensin Rajaportille.

Lähtiessämme melkein oli nousu jo Haulitehtaan kohdalle tullessa noin 50 metriä. Sitten jatkui vielä tasaisen kävely. Poliisikamarin (nyk. Pispalan valtatie 31) kohdalla jalkani olivat jo aivan väsyksissä. Poliisien henkilökunnan vahvuus oli 15 ja kamarilla oli kolme putkaakin. Pihassa olevan ulkokuoneen

ruumanluukulla käytettiin asiakkaita pienemmällä tarpeillaan. Kaksi passipoliisia käveli rinnakkain usein keskellä kapeata valtatietä. Jalkakäytäviä ei ollut.

Taloudellisista syistä johtuen kävelimme aina Rajaportille. Sieltä, kaupungin puolelta, lähti pieni punainen linja-auto, joka ajoi linjaa Rajaportti-Tammelantori. Rajaportin kivipyykissä oli Tampereen vaakuna ja pyykin länsisivulle oli hakattuna teksti Pohjois-Pirkkala. Tämä pyykki poistettiin Pispalan liittymisen aikoihin v.1937. Sen löysi museotoimen johtaja Helin sitten myöhemmin kaupungin varastoilta. Se lyhennettiin ja vietiin Museoon Hatanpäälle.

Pispalan Moreeni on tehnyt kolme eri anomusta kivipyykin pa-

Sakari Patjas pyykin vanhalla ja tulevalla paikalla Rajaportilla Pispalan valtatie 1:n kohdalla. Tässä oli vielä 1800-luvulla portti, joka esti karjan kulke-
misen kaupunkiin.

lauttamiseksi paikoilleen. Graniittisena se uhmaa hyvin ilmastoja ja omalla paikallaan se tuo hitusen historiaa takaisin. Haave on nyt toteutumassa.

Sakari Patjas (Moreenin entinen pitkäaikainen puheenjohtaja ja pyykin palautusidean isä) kuvattiin: Sakari Patjas ja Veikko Niskavaara